

TARIXIY SHAHAR MARKAZLARIDA MEHMONXONA QURILISHIDA EKOLOGIK BARQARORLIK TAMOYILLARI

Maxmudova Mohinur

QMU-assistent o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada tarixiy shahar markazlarida mehmonxonalar qurilishi jarayonida ekologik barqarorlik tamoyillarini qo'llash masalalari yoritilgan. Energiya samaradorligi, chiqindilarni kamaytirish, yashil hududlarni saqlash va milliy hamda xorijiy tajribalarni o'rganish orqali mehmonxona arxitekturasini ekologik talablarga moslashtirish yo'llari tahlil qilingan. Shuningdek, ekologik barqarorlikning iqtisodiy va ijtimoiy samaralari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: mehmonxona arxitekturasini, ekologik barqarorlik, tarixiy shahar markazi, energiya samaradorligi, yashil texnologiyalar.

Kirish

So'nggi yillarda turizm sanoati jadal rivojlanib borayotgan bir sharoitda tarixiy shahar markazlarida mehmonxonalar qurilishi katta ahamiyat kasb etmoqda. Biroq tarixiy muhitni saqlab qolish bilan birga zamonaviy talablarni qondirish muhim vazifadir. Ayniqsa, ekologik barqarorlikka e'tibor qaratish nafaqat atrof-muhitni muhofaza qiladi, balki iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan ham ijobiy natijalar beradi. Shu sababli mazkur tadqiqotda tarixiy hududlarda mehmonxona qurilishida ekologik barqarorlik tamoyillari yoritiladi.

Ushbu tadqiqot solishtirma tahlil, amaliy tajriba o'rganish va xalqaro yondashuvlarni mahalliy sharoit bilan qiyoslash usullariga asoslandi. Shuningdek, O'zbekistonning tarixiy shaharlarida olib borilayotgan loyihalar va Yevropa hamda Osiyo davlatlaridagi ilg'or tajribalar tahlil qilindi.

1. Ekologik barqarorlik tushunchasi va uning ahamiyati

Ekologik barqarorlik – bu atrof-muhitga minimal zarar yetkazish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va kelajak avlod uchun qulay shart-sharoit yaratishdir. Mehmonxonalar qurilishida ekologik tamoyillarni qo'llash binolarning energiya samaradorligini oshiradi va chiqindilarni kamaytiradi.

2. Energiya samaradorligi va texnologik yechimlar

Tarixiy hududlarda quriladigan mehmonxonalar ko'pincha kichik maydonga ega bo'ladi, shuning uchun energiyani tejaydigan texnologiyalarni qo'llash muhimdir. Quyosh panellari, issiqlik izolatsiyasi, LED yoritish tizimlari va "aqlli boshqaruv" tizimlari energiya sarfini kamaytiradi.

3. Suv va chiqindilarni boshqarish

Ekologik tamoyillardan yana biri – suv resurslarini tejashdir. Bu jarayonda suvni qayta ishlash tizimlari, yomg‘ir suvini yig‘ish va avtomatik sug‘orish texnologiyalaridan foydalanish mumkin. Shuningdek, chiqindilarni qayta ishlash va saralash mehmonxona arxitekturasining muhim qismiga aylanishi zarur.

4. Milliy va xorijiy tajribalar

O‘zbekistonda Samarqand va Buxoro kabi shaharlarda yangi mehmonxonalar qurilishida tarixiy muhitni saqlash bilan birga ekologik tamoyillarga rioya qilinmoqda. Masalan, Samarqand shahrida yangi turistik majmualarda energiya samarador qurilish materiallari qo‘llanilmoqda. Xorijiy tajribadan, Ispaniya va Italiya shaharlarida mehmonxonalarni tarixiy binolarga moslashtirish orqali barqaror rivojlanish ta‘minlanmoqda.

5. Iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlik

Ekologik tamoyillarga asoslangan mehmonxonalar uzoq muddatda iqtisodiy foyda keltiradi. Energiya va suv tejamliligi xarajatlarni kamaytiradi, ekologik turizm esa ko‘proq sayyohlarni jalb etadi. Shuningdek, mahalliy aholining ekologik madaniyati oshadi va yangi ish o‘rinlari yaratiladi.

Tarixiy shahar markazlarida mehmonxonalar qurishda ekologik tamoyillarga rioya qilmaslik nafaqat atrof-muhitga zarar yetkazadi, balki tarixiy muhitning jozibadorligini ham pasaytiradi. Shu sababli me‘yoriy-huquqiy bazani mustahkamlash, arxitektorlarni ekologik loyihalash bo‘yicha tayyorlash va xorijiy tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish muhim vazifadir.

Xulosa qilib aytganda mehmonxona arxitekturasini va ekologik barqarorlik tamoyillari uyg‘unlashganda tarixiy shahar markazlarida turizm salohiyati oshadi. Energiya va suv resurslarini tejash, chiqindilarni boshqarish, milliy hamda xorijiy tajribalarni qo‘llash orqali barqaror rivojlanish ta‘minlanadi. Shuningdek, bu jarayon iqtisodiy foyda, ijtimoiy farovonlik va tarixiy merosni asrashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. (2019). O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini jadal rivojlantirish strategiyasi. Toshkent
2. Karimov A. (2022). “O‘zbekistonda barqaror turizm rivoji va arxitektura”. Arxitektura va Qurilish Jurnal.
3. Rahimov, B. (2022). “O‘zbekiston tarixiy shaharlarida turizm infratuzilmasining rivojlanish yo‘nalishlari”. Ilmiy-amaliy konferensiya materiallari, Toshkent.

4. Smith, M. (2019). Sustainable Hotel Design. Routledge.
5. O‘zbekiston Respublikasi “Turizm to‘g‘risida”gi Qonuni, 2019.
6. European Commission. Green Building Standards for Hotels. Brussels, 2020.